

Список літератури

1. Андерсен Б. Бізнес-процеси. Інструменти удосконалення / Б. Андерсен – К. : Стандарти і якість, 2006. – 272 с.
2. Пыриков А. В. Эмерджентность системы «товар-сырье-товар» в контексте экологического рециклинга / А. В. Пыриков, В. И. Братчун, Д. П. Лойко, В. Н. Ардатов // Перспективні напрямки української науки : зб. статей учасн. XIX Всеукр. наук.-практ. конф. «Інноваційний потенціал української науки – XXI сторіччя». – Запоріжжя : Соціальний дім, 2013. – Т. 2. – С. 17–19.
3. Blazek Alfred Controlling // Praxis Handbuch soziale Dienstleistungen. – Neuwied : Luchterhand Verlag, 2001.
4. Godziszewski B. Potencjał konkurencyjności przedsiębiorstwa jako źródło przewag konkurencyjnych i podstawa stosowanych instrumentów konkurencyjności. – TNOiK Dom Organizatora. – Toruń. – 1999. – С. 79–82.
5. The global language of business [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.gs1ua.org/uk/practice/traceability.csp>

Исследованы методы управления качеством продукции на региональном продовольственном рынке. Определены возможности использования норм ISO серии 9000. Обоснована необходимость рейтинга поставщиков сельскохозяйственной продукции с целью повышения качества товаров, работ и услуг.

Качество, продукция, конкурентоспособность, продовольственный рынок, перерабатывающие отрасли АПК, прослеживаемость, качество, способность, системы честной практики, HACCP, SAP, нормы ISO 9000.

The methods of quality control at the regional food market. Possible use of ISO 9000 is defined. The necessity of rating suppliers of agricultural products to improve the quality of goods and services is proved.

Quality, products, competitiveness, food market, processing industries of agro-industrial complex, traceability, qualitative ability, a system of fair practices, HACCP, SAP, ISO 9000 standards.

УДК 334.7:633.63:664.12

ДО ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ВИРОБНИКІВ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ТА ЦУКРУ

А. В. Фурса, кандидат економічних наук

Досліджено питання функціонування виробників продукції цукробурякового виробництва за організаційно-правовими формами господарювання, у тому числі великих агропромислових компаній. Визначено основні позитивні та низку заперечливих явищ і тенденцій у функціону-

© А. В. Фурса, 2015

ванні агрохолдингів, які стають перешкодою в розвитку аграрного сектору економіки в цілому та соціального розвитку сільських територій зокрема. Наголошено, що агрохолдинги себе вже вичерпали й повинні зійти зі сцени. Відзначено необхідність послаблення негативного впливу на ринок цукру олігопольних структур у формі агрохолдингів та інших крупних власників; розвиток фермерства, яке, за сприятливих умов, забезпечить в Україні підвищення ефективності аграрного виробництва, зокрема цукробурякового.

Організаційні форми господарювання, великі компанії, агрохолдинги, фермерські господарства, ефективність цукробурякового виробництва.

Відбулися значні трансформаційні зміни в структурі суб'єктів цукробурякового виробництва за організаційно-правовими формами господарювання. Нині цукрові буряки вирощують на сільськогосподарських підприємствах різних типів (акціонерні товариства й товариства інших видів, сільськогосподарські кооперативи, державні підприємства, продовольчі компанії, концерни, холдинги та ін.), у тому числі середні та малі фермерські господарства, а також господарства населення. Тобто, відбувся процес концентрації посівних площ під цукровими буряками у великих і надвеликих виробничих структурах і подрібнення плантацій між невеликими й середніми суб'єктами, які, як правило, згодом витіснялися з ринку. По-суті, цей процес призвів „до збільшення монопольного контролю над власністю (олігархату)” [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі економіки присвячені праці відомих вітчизняних вчених, серед яких помітне місце посідають: В. Амбросов [1], В. Андрійчук [2-3], В. Залізко [6], М. Кропивко, Ю. Лупенко [7], В. Месель-Веселяк та інші.

Мета дослідження – висвітлення проблем та аналіз функціонування організаційних форм господарювання виробників продукції цукробурякового виробництва, значення їх об'єднань у господарюючі суб'єкти й створення умов для їх подальшого ефективного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Безсистемне, непланомірне скорочення посівних площ, закриття та руйнація значної кількості цукрових заводів призвели до деформації сировинних зон переробних підприємств, а радіус перевезення цукрових буряків зріс від 30–50 км до 80–100 і навіть 150 км, що призводить до значних перевитрат на перевезення коренеплодів.

На ринку цукробурякового виробництва стали домінуючими кілька агропромислових підприємств. Для прикладу наведемо динаміку виробництва цукрових буряків за категоріями господарств в 2010–2014 роках (табл. 1).

Як свідчать наведені в табл. 1 показники, цукрові буряки, які до незалежності України вирощувалися тільки на сільськогосподарських підприємствах, почали вирощувати в основному переробні підприємства,

тобто цукрові компанії – ТОВ „Фірма „Астарт-Київ”, ТОВ „Група Укрпромінвест”, ТзОВ „Радехівський цукор”, Цукровий холдинг „Т-Цукор”, Агрофірма „Світанок”, ТОВ „Панда”, ПП „Кряж” та інші. У господарствах населення, на сільськогосподарських підприємствах, у тому числі й у фермерських господарствах, площі посіву та валові збори почали різко зменшуватися. Так, в 2014 р. фермери виробили близько 1,0 млн т цукрових буряків, господарства населення – 1,1 млн т. Відбулося значне розшарування суб’єктів буряківництва за розмірами посівних площ, обсягами виробництва цукрових буряків та врожайністю, тобто доволі відчутно зріс рівень конкуренції посівів у великих господарствах і знизився у середніх та малих (табл. 2).

1. Динаміка зібраної площі, урожайності та виробництва цукрових буряків за категоріями господарств в Україні, 2010–2014 роки*

Показник	Роки					2014 р. у % до 2010 р.
	2010	2011	2012	2013	2014	
Площа, з якої зібрано врожай, тис. га						
Усі категорії господарств, усього	492,0	515,8	448,8	270,4	329,6	67,0
у т. ч. господарства населення	42,0	53,5	48,5	53,4	32,4	77,1
с.-г. підприємства	450,0	462,3	400,3	217,0	297,2	66,0
з них фермерські господарства	46,0	41,2	31,9	16,3	21,9	47,6
переробні підприємства	260,0	295,0	302,0	186,1	214,7	82,6
Урожайність, т/га						
Усі категорії господарств, усього	27,9	36,3	41,1	39,9	47,2	169,2
у т. ч. господарства населення	25,7	29,8	33,0	31,6	35,0	136,2
с.-г. підприємства	28,2	37,1	42,1	41,2	48,5	172,0
з них фермерські господарства	25,1	32,7	38,7	37,6	45,2	180,1
переробні підприємства	28,5	37,3	42,4	42,5	48,4	169,8
Виробництво, тис. т						
Усі категорії господарств, усього	13749	18740	18439	10789	15734	114,4
у т. ч. господарства населення	1086	1595	1601	1686,4	1135	104,5
с.-г. підприємства	12663	17145	16838	9061	14599	115,3
з них фермерські господарства	1155	1345	1234	611	990	85,7
переробні підприємства	7400	11000	12800	7900	10400	140,5

* Сформовано автором за даними Державної служби статистики України та Національної асоціації цукровиків України „Укрцукор”.

2. Групування підприємств за розмірами площ, з яких зібрано урожай цукрових буряків (фабричних), 2011–2013 роки

Показник	Підприємства, усього	з них із площею, га						
		до 50,00	50,01–100,00	100,01–250,00	250,01–500,00	500,01–1000,00	1000,01–2000,00	понад 2000,00
Кількість підприємств, од.								
2011 р.	2080	1032	284	352	196	114	64	38
2012 р.	1652	767	249	296	151	91	61	37
2013 р.	904	502	116	126	67	39	30	24
у % до загальної кількості								
2011 р.	100,0	49,6	13,7	16,9	9,4	5,5	3,1	1,8
2012 р.	100,0	46,4	15,1	17,9	9,2	5,5	3,7	2,2
2013 р.	100,0	55,5	12,8	14,0	7,4	4,3	3,3	2,7
Валовий збір, тис. т								
2011 р.	17145,4	515,7	693,9	1930,8	2537,3	3130,3	3524,9	4812,5
2012 р.	16837,7	481,6	745,3	1866,0	2312,9	2772,7	3595,1	5064,1
2013 р.	9100,8	343,0	376,5	901,3	957,2	1194,5	1692,1	3636,2
у % до загальної кількості								
2011 р.	100,0	3,0	4,0	11,3	14,8	18,2	20,6	28,1
2012 р.	100,0	2,9	4,4	11,1	13,7	16,5	21,3	30,1
2013 р.	100,0	3,8	4,1	9,9	10,5	13,1	18,6	40,0
Урожайність, т/га								
2011 р.	37,1	27,4	30,9	33,3	36,7	38,3	38,9	39,7
2012 р.	42,1	35,4	38,9	39,1	43,5	43,2	40,8	44,3
2013 р.	41,9	37,3	41,5	42,1	39,2	42,7	41,1	43,4

*Сформовано автором за даними Державної служби статистики України.

Наведені дані свідчать про те, що замість 6130 колективних бурякосійних господарств (колгоспів, радгоспів), які були в 1990 р. в Україні [8], у 2013 р. залишилося всього 904 суб'єкти буряківництва. З них 502 або 55,5% малих господарств з площею посіву цукрових буряків до 50 га, які виробили всього 343 тис. т коренеплодів, або 3,8% від загального обсягу й мали середню врожайність 37,3 т/га при середній по Україні 39,9 т/га, 242, або 26,8% середніх господарств з площею посіву від 50 до 250 га, сумарно одержали 14% валового збору цукрових буряків при врожайності 41,8 т/га. Найбільший інтерес викликають небагаточисленні групи підприємств з площею посіву 500–1000, 1000–2000 і понад 2000 га, які займають 10,3% від загальної кількості бурякосійних суб'єктів, однак виробили сумарно 71,7% від загального валового збору коренеплодів. Остання група, що складається з 24 суб'єктів, або 2,7% від загальної їх кількості, виробила 40% цукрових буряків від загального валового збору і одержала врожайність 43,4 т/га. Саме в цій групі знаходяться великі та надвеликі агрохолдинги з високою концентрацією виробництва, у тому числі цукробурякового. Аналіз діяльності таких суб'єктів підприємництва є

нагальною проблемою не тільки аграрної науки, а й загальною проблемою державної політики в аграрній сфері.

На жаль, такі суб'єкти бізнесу вкрай важко піддаються глибоким економічним дослідженням у зв'язку з конфіденційністю їх діяльності і недоступністю необхідної для детального аналізу рівня економічної ефективності як подібних формувань в цілому, так і цукробурякового виробництва в них, зокрема.

Проте загальні висновки щодо їх господарювання зробити можна.

Найбільш позитивними явищами у функціонуванні агрохолдингів є:

а) концентрація виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема й цукрових буряків, у великих господарствах;

б) застосування передових технологій вирощування та збирання сільськогосподарських культур переважно на основі іноземного насіння, техніки й хімічних засобів захисту рослин, що дає змогу підвищувати їх рівень урожайності;

в) вихід на світові ринки аграрної продукції і завоювання на ньому передових позицій з експорту зерна, соняшнику, ріпаку та інших видів;

г) певне розширення кількості робочих місць для працездатного населення, особливо на переробних підприємствах;

д) зростання грошових надходжень до державного бюджету, у тому числі й в іноземній валюті;

е) деяке поліпшення інфраструктури сіл і селищ;

ж) інші, притаманні агрохолдингам, характеристики [6, с. 74].

Між тим, діяльність агрохолдингів супроводжується й рядом негативних явищ і тенденцій, які стають гальмом у розвитку аграрного сектору економіки в цілому й соціального розвитку сільських територій зокрема. Це:

– практично повний перехід у галузі рослинництва на іноземний агросервіс, що стримує розвиток вітчизняного науково-технічного прогресу, особливо в сільськогосподарському машинобудуванні, агрохімії, селекції та насінництві;

– повальне захоплення виробництвом високодохідних культур – озимої пшениці, кукурудзи, соняшнику, ріпаку, сої, що вже призвело до монокультуризації польових сівозмін, виснаження ґрунтів, збільшенню бур'янів, хвороб та шкідників, особливо в південних регіонах;

– відмова переважної частини агрохолдингів від виробництва тваринницької продукції, що стало причиною ліквідації кормової ланки в сівозмінах, а отже, різкого зменшення виробництва гною, компостів та інших видів органічних добрив;

– різке погіршення соціально-побутової сфери в сільській місцевості, таких як: низька та нерегулярна орендна плата за користування земельними паями селян; повна неувага, за незначним винятком, до сільських доріг, шкіл, лікарень, транспорту тощо; зменшення кількості робочих місць для сільського населення через застосування високоефективних механізованих технологій без ручної праці;

– витіснення з ринку фермерів, інших дрібних і середніх господарств, повне нехтування потребами одноосібних селянських господарств з обробітку присадибних ділянок, випасу худоби, забезпечення транспортом тощо ;

– гальмування розвитку виробничої та споживчої кооперації на селі;

– глобальний перехід на латифундизм південно-американського типу, що ставить аграрну сферу України в становище сировинного придатку до розвинених високотехнологічних іноземних агропродуктових виробництв;

– інші негативні наслідки діяльності агрохолдингів [6, с. 75].

Вважаємо за необхідне підкреслити, а також підтримати думку інших дослідників, що „більшість позитивних аспектів стосуються економічної вигоди діяльності агрохолдингів як бізнес-структур, а негативні – соціально-економічного розвитку сільських територій, рівня життя сільського населення та продовольчої безпеки суспільства” [6, с. 75].

Таким чином, надзвичайно важливо зробити з вищенаведеного висновок про те, що агрохолдинги себе вичерпують і повинні зійти із сцени. Натомість має розвиватися фермерство – малих, середніх і навіть крупних розмірів. Для цього фермерам потрібний доступ до кредитів, власна інфраструктура та належні умови безпечності вироблюваних ними продуктів харчування.

На відміну від крупних терміналів та елеваторів, побудованих агрохолдингами, фермерські господарства мають кооперуватись у споживчі виробничі та обслуговуючі кооперативи, мати власну переробку та логістику. Якщо така трансформація до 2020 р. не буде здійснена, аграрний сектор України чекає колапс. До речі, частина агрохолдингів розпадається сама по собі – самим значущим прикладом цього явища є крах агрохолдинга „Мрія”, оскільки збанкрутував (у серпні 2014 р. оголосив про технічний дефолт) під тягарем іноземних кредитів і за можливої наявності й права на продаж землі сільськогосподарського призначення мав би розплачуватися з іноземними кредиторами за валютні борги значними площами земельних угідь – сотнями тисяч гектарів.

Агрохолдинги завдали також суттєвої шкоди розвитку цукробурякового виробництва України шляхом олігополізації знищення його середніх і малих виробників. Якщо в 2010 р. 73 цукрових заводи, із яких 34 належали 12 крупним компаніям, у тому числі й великим самостійним заводам, виробили 1546 тис. т цукру з коренеплодів, з нього 960 тис. т – великі компанії, або 62,1%, то вже в 2014 р. працювало 48 переробних підприємств, з яких 27 належали 11 компаніям, які виробили 1594 тис. т цукру із 2081 тис. т, або 76,6% (табл. 3).

Деякі з них розпадалися, окремі з'являлись як нові, а частина стійко підпорядковувала собі цукровий ринок. Тобто, за відносно короткий проміжок часу відбулась повна монополізація виробництва і реалізації цукру, про що свідчать показники чотирьох найкрупніших компаній за 2014 р. – ТОВ „Фірма „Астарта-Київ”, ТзОВ „Радехівський цукор”, ТОВ „Група „Агропродінвест”, Цукровий холдинг „Т-Цукор”, які виробили, відповідно, 466, 278, 220 і 173 тис. т цукру, а разом 1137 тис. т, або майже 55% від загального обсягу виробництва цукру в Україні.

3. Виробництво цукру з цукрових буряків цукровими компаніями в 2010–2014 роках

Назва цукрових компаній	Кількість цукрових заводів, шт.					Перероблено цукрових буряків, тис. тонн					Виробництво цукру, тис. тонн					
	Рік					Рік					Рік					
	2010	2012	2013	2014	2010	2012	2013	2014	2010	2012	2013	2014	2010	2012	2013	2014
ТОВ „Фірма „Астарта-Київ”	5	7	7	8	1556,5	3109,3	2186,8	3065,4	198,0	429,9	305,4	466,4	198,0	429,9	305,4	466,4
ТОВ „Група „Агропродінвест”	2	2	2	2	982,8	1089,3	1193,6	1451,3	120,4	162,3	160,2	220,3	120,4	162,3	160,2	220,3
ТОВ „Укрлендфармінг”	–	2	–	–	–	1532,7	–	–	–	207,7	–	–	–	207,7	–	–
ТОВ „Райз-цукор”	1	–	–	–	534,6	–	–	–	76,1	–	–	–	76,1	–	–	–
ЗАТ „Західна компанія „Дакор”	1	–	–	–	481,2	–	–	–	56,6	–	–	–	56,6	–	–	–
ТОВ „Кернел Трейд”	–	3	–	–	–	918,8	–	–	–	119,4	–	–	–	119,4	–	–
Група компаній „Укррос”	6	–	–	–	1030,1	–	–	–	116,4	–	–	–	116,4	–	–	–
Група компаній „Мрія-Центр”	7	7	3	–	907,6	1455,5	625,0	–	91,3	167,4	80,8	–	91,3	167,4	80,8	–
Цукровий холдинг „Т-Цукор”	–	–	–	3	–	–	–	1434,7	–	–	–	173,5	–	–	–	173,5
ТЗОВ „Радехівський цукор”	1	1	2	2	676,1	1083,0	1281,4	1924,7	78,8	134,9	182,5	278,3	78,8	134,9	182,5	278,3
ТОВ „Панда”	3	3	1	2	452,2	789,0	333,3	543,6	50,3	100,9	42,3	72,3	50,3	100,9	42,3	72,3
Агрофірма „Світанок”	2	2	2	2	314,2	486,1	529,9	727,3	45,2	68,4	75,1	104,1	45,2	68,4	75,1	104,1
ПАТ „Гнідавський ц/з”	–	–	1	1	–	–	331,2	435,8	–	–	45,4	55,8	–	–	45,4	55,8
ПАТ „Теофіпольський ц/з”	1	1	1	1	451,8	538,4	275,4	552,5	52,5	66,5	34,6	71,5	52,5	66,5	34,6	71,5
ТОВ „Подільські цукроварні”	3	3	3	–	398,8	513,4	393,7	–	41,7	69,4	47,7	–	41,7	69,4	47,7	–
ПП „Кряж”	–	–	–	3	–	–	–	329,1	–	–	–	45,8	–	–	–	45,8
ТОВ „Галс ЛТД”	2	2	2	2	267,2	360,6	317,8	384,0	32,8	44,7	40,9	56,2	32,8	44,7	40,9	56,2
ТОВ „Старокостянтинівцукор”	–	–	–	1	–	–	–	335,3	–	–	–	49,1	–	–	–	49,1
Усього	34	33	24	27	8054,2	11876,1	7468,1	11183,7	960,1	1571,5	1014,9	1593,5	960,1	1571,5	1014,9	1593,5
Інші цукрові заводи	39	30	14	21	4976,5	5287,0	1593,2	3622,7	586,1	654,9	197,2	487,5	586,1	654,9	197,2	487,5
Разом по Україні	73	63	38	48	13030,7	17163,1	9061,3	14806,4	1546,2	2226,4	1212,1	2081,0	1546,2	2226,4	1212,1	2081,0

* Сформовано автором за даними Національної асоціації цукровиків України „Укрцукор”.

При цьому важливо відзначити, що дотепер оптимальний розмір типової для України цукробурякової компанії, її галузева структура і організаційна схема управління наукою не визначені.

Таким чином, можна стверджувати, що лише ті фірми, які є середніми за розмірами, мають чіткий напрям спеціалізації на виробництві цукру та розвивають допоміжні галузеві структури з виробництва ряду сільськогосподарських культур і продуктів тваринництва, мають власні переробні підприємства та з року в рік добиваються успіху на ринку. Вони, як правило, легше залучають іноземні інвестиції, модернізують виробництво, зменшують витрати палива, суттєво знижують собівартість продукції і мають гарні перспективи на майбутнє.

Отже, надто великі агропромислові об'єднання в яких виробництво цукру не є основним напрямом спеціалізації, а наявні цукрові заводи знаходяться на положенні допоміжних цехів, які не ведуть самостійного агробізнесу, приречені на природний розпад, або штучну демонополізацію з метою створення на їх базі кількох спеціалізованих структур із виробництва цукру та іншої супутньої продукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З точки зору сучасності, не виникає сумнівів, що в Україні потрібно:

1. Різко послабити негативний вплив на ринок цукру монопольних (олігопольних) структур у формі агрохолдингів та інших крупних власників. Натомість розвивати фермерство, середнє і навіть дрібне виробництво, якому за сприятливих економічних умов в Україні забезпечити дотування виробництва цукрових буряків за прикладом бурякосійних господарств Європи та США.

2. Схвалити напрями стабілізації та індикатори розвитку цукробурякового підкомплексу до 2020 року [4].

3) оптимізувати посівні площі під цукровими буряками до 2020 р. на рівні 325–365 тис. га, підняти рівень урожайності до 55 т/га і більше, обсяги переробки коренеплодів – до 17,2 млн т, виробництва цукру – до 2,2 млн т, з них 400 тис. т експортного ресурсу, виробляти з меляси – 200 тис. т біоетанолу та 400 млн м³ біогазу з пресованого жому на рік.

4. Гармонізувати стандарти якості цукробурякової продукції з міжнародними та європейськими.

5. На основі впровадження інновацій та залучення інвестицій підняти рівень прибутковості галузі, що дозволить здійснювати поступове реінвестування в реконструкцію відповідних підприємств та господарств.

6. Підвищувати енергетичну ефективність та проводити подальшу інтенсифікацію цукробурякового підкомплексу.

Список літератури

1. Амбросов В. Вплив системних зв'язків на організаційну структуру агроформувань / В. Амбросов // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 80–89.

2. Андрійчук В. Г. Виклики агробізнесу: пошук відповідей / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2015. – № 5. – С. 12–22.

3. Андрійчук В. Г. Проблемні аспекти регулювання функціонування агропромислових компаній / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2014. – № 2. – С. 5–21.

4. Бондар В. С. Цукробуряковий підкомплекс України: напрями стабілізації та індикатори розвитку до 2020 року / В. С. Бондар, А. В. Фурса // Економіка АПК. – 2014. – № 1. – С. 20–29.

5. Геєць Валерій. Від квазіринку до ринку та інвестиційного зростання / В. Геєць // Дзеркало тижня. – 2015. – № 30, 21–28 серпня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/vid-kvazirinku-do-rinku-ta-investiciynogo-zrostannya-.html>

6. Залізко В. Д. Вплив агрохолдингізації сільськогосподарських підприємств на соціально-економічний розвиток сільських територій / В. Д. Залізко // Економіка України. – 2013. – № 6 – С. 71–78.

7. Лупенко Ю. О. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності / Ю. О. Лупенко, М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2013. – № 7. – С. 5–21.

8. Отчет о производстве и заготовке сахарной свеклы на фабричные цели в колхозах, совхозах и других государственных сельскохозяйственных предприятиях Украинской ССР из урожая 1990 года / К., 1990. – 102 с.

Исследованы вопросы функционирования производителей продукции свеклосахарного производства за организационно-правовыми формами ведения хозяйства, в том числе больших агропромышленных компаний. Определены основные положительные и ряд отрицательных явлений и тенденций в функционировании агрохолдингов, которые становятся препятствием развития аграрного сектора экономики в целом и социального развития сельских территорий в частности. Отмечено, что агрохолдинги себя уже исчерпали и должны сойти со сцены. Указано на необходимость послабления негативного влияния на рынок сахара олигопольных структур в форме агрохолдингов и других крупных владельцев; развития фермерства, которое, при благоприятных условиях, обеспечит в Украине повышение эффективности аграрного производства, в том числе свеклосахарного.

Организационные формы ведения хозяйства, большие компании, агрохолдинги, фермерские хозяйства, эффективность свеклосахарного производства.

Investigated is the issue of sugar beet producers functioning according to organizational and legal forms of entities, including large agricultural companies. Determined are the main positive and a number of negative phenomena and trends in the functioning of agricultural holdings, which become an obstacle in the development of the agricultural sector in general and social development of rural areas in particular. It is noted, that agricultural holdings have already exhausted themselves and must leave the stage. The necessity of decreasing negative impact on the sugar market by oligopolistic structures in the form of agricultural holdings and other large owners is stressed; need for developing of farming, which under favorable conditions in Ukraine will improve the efficiency of agricultural production, including sugar beet is pointed out.

Organizational form of management, large companies, agricultural holdings, farms, sugar beet production efficiency.